

Облік і оподаткування

УДК 657.6

Кузьменко Наталія Володимирівна

магістр

Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

Кузьменко Наталия Владимировна

магистр

Кременчугского национального университета имени Михаила Остроградского

Kuzmenko Nataliia

Master's Degree of

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

Яценко Наталя Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

Яценко Наталья Михайловна

кандидат экономических наук, доцент

Кременчугский национальный университет имени Михаила Остроградского

Yatsenko Natalia

PhD, Associate Professor

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

Циган Раїса Миколаївна

старший викладач

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

Цыган Раиса Николаевна

старший преподаватель

Кременчугский национальный университет имени Михаила Остроградского

Tsyhan Raisa

Senior Lecturer

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

Манченко Ірина Віталіївна

старший викладач

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

Манченко Ирина Витальевна

старший преподаватель

Кременчугский национальный университет имени Михаила Остроградского

Manchenko Iryna

Senior Lecturer

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА
ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ АУДИТА ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ
НА ПРЕДПРИЯТИИ В УСЛОВИЯХ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ
FEATURES OF ORGANIZATION OF CASH AUDIT AT THE
ENTERPRISE IN CONDITIONS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT**

Анотація. Проблематика аудиту грошових коштів з кожним роком набирає все більше зацікавленості з боку дослідників. Щоразу вивчення нового аспекту дозволяє аудиторам ставати більш кваліфікованими та професійними в роботі. Саме тому дослідження в статті розкривають особливості аудиту грошових коштів. У статті проведено дослідження наукових праць вітчизняних вчених, які досліджували актуальні питання пов'язанні з аудитом грошових коштів. Висвітлено теоретичні аспекти організації аудиту грошових коштів, розкрито напрями аудиту грошових коштів. Оскільки діяльність аудитора, що перевіряє рух грошових коштів має бути основана на документальному підтвердженню фактів та висновків, тому у статті зазначаються основні джерела інформації перевірки грошових операцій у касі і на рахунках у банках. Оскільки на початку роботи аудитор повинен чітко розуміти, у якому підприємстві

буде проводитися перевірки та які цілі мають бути досягнуті по завершенню проведення аудиту, тому доцільно використовувати тест на перевірку стану внутрішнього контролю, з актуальними питаннями. Для цього у статті представлено один з варіантів тесту, якій може бути використано аудитором у роботі. Тест на перевірку внутрішнього стану контролю представлено у вигляді таблиці із зазначенням питань, варіантів відповідей та поля для написання відповідей. Подальшу свою роботу професіонал може подобувати на основі даних, отриманих від проходження тесту. Запропоновано план проведення аудиту грошових коштів, який дозволить аудитору чітко побудувати свою роботу. План проведення аудиту грошових коштів представлений у вигляді таблиці із зазначенням терміну виконання, відповідальної особи, назви етапу і сутності проведеної процедури, а також виокремлено поле для фіксування результатів перевірки. Запропоновані методичні підходи до організації аудиту дозволять підвищити якість проведення аудиту та мінімізувати можливість помилок.

Ключові слова: *аудит, грошові кошти, документи аудитора.*

Анотація. *Проблематика аудита денежных средств с каждым годом набирает все больше заинтересованности со стороны исследователей. Каждый раз изучение нового аспекта позволяет аудиторам становиться более квалифицированными и профессиональными в работе. Именно поэтому исследования в этой статье раскрывают особенности аудита денежных средств. В статье осуществлено исследование научных работ отечественных ученых, которые исследовали актуальные вопросы, связанные с аудитом денежных средств. Освещены теоретические аспекты организации аудита денежных средств, раскрыты направления аудиту денежных средств. Так как деятельность аудитора, который проверяет движение денежных средств, должна быть основана на документальном*

подтверждении фактов и выводов, в статье указываются основные источники информации проверки денежных операций в кассе и на счетах в банках. Поскольку в начале работы аудитор должен четко понимать, на каком предприятии будет проводиться проверка и какие цели должны быть достигнуты по завершению аудита, поэтому целесообразно использовать тест на проверку состояния внутреннего контроля, с актуальными вопросами. Для этого в статье представлено один из вариантов теста, который может быть использован аудитором в работе. Тест на проверку внутреннего состояния контроля предприятия представлен в виде таблицы с указанием вопросов, вариантов ответов и поля для написания ответов. Дальнейшую свою работу профессионал может построить на основе данных, полученных от прохождения теста. Предложен план проведения аудита денежных средств, который поможет четко строить свою работу. План проведения аудиту представлен в виде таблицы с указанием срока исполнения, ответственного лица, названия этапа и сути проведенной процедуры, а также выделено поле для фиксирования результатов проверки.

Предложенные методические подходы к организации аудита позволят повысить качество проведения аудита и минимизировать возможность ошибок.

Ключевые слова: аудит, денежные средства, документы аудитора.

Summary. *The issue of cash audit is gaining more and more interest from researchers every year. Each time learning a new aspect allows auditors to become more skilled and professional in their work. That is why the research in the article reveals the features of the audit of cash. The article examines the scientific works of domestic scientists who have studied current issues related to the audit of funds. Theoretical aspects of the organization of the audit of cash are revealed, the directions of the audit of cash are revealed. Since at the beginning of the work the auditor must clearly understand in which company the*

inspections will be conducted and what goals should be achieved upon completion of the audit, it is advisable to use a test to check the state of internal control, with relevant issues. To do this, the article presents one of the test options that can be used by the auditor in the work.

The test for checking the internal state of control is presented in the form of a table with questions, answer options and fields for writing answers. The professional can find the further work on the basis of the data received from passing of the test. A cash audit plan is proposed that will allow the auditor to clearly construct his or her work. The cash audit plan is presented in the form of a table indicating the deadline, the responsible person, the name of the stage and the essence of the procedure, as well as a field for recording the results of the audit. The proposed methodological approaches to the organization of the audit will improve the quality of the audit and minimize the possibility of errors.

Key words: *audit, cash, auditor's documents.*

Постановка проблеми. В умовах гармонізації національних і міжнародних стандартів обліку, звітності й аудиту, поширення концепції сталого розвитку та її конкретизації у Цілях сталого розвитку ООН, аудит як форма контролю набуває поширення не лише у сфері підприємництва, але й у функціонуванні системи управління суб'єктів господарювання, діяльність яких фінансується з державного та місцевого бюджеті.

Запровадження різних технологій, методів реєстрації та обробки даних дозволяє значно покращити процес проведення аудиту. Станом на сьогоднішній день грошові кошти являються активами, які включають в себе готівку в касі, кошти на рахунках в банках, електронні гроші, які емітують у відкрито циркулюючій системі, депозити до запитання та кошти в дорозі. Грошові кошти є об'єктом небезпеки, тому цей пласт активів потребує постійного контролю. Найефективнішим способом контролю руху грошових коштів у касі та на банківських рахунках є аудит.

Тому питання організації аудиту грошових коштів на підприємстві потребує детального вивчення .

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням організації аудиту грошових коштів присвячені праці багатьох вітчизняних науковців: Олійника С. О. [1], Корінько М. Д. [2], Бунда О.М., Єлісеєва С.Ю. [3], Нездойминога, О.Є. [4], Здирко Н.Г. [5], Скорба О.А. [6], Меліхова Т. О., Верьовкіна А. С. [7], Гусаренко Н. Ю., Великої Д. О., [8], Радіонова Н. Й. [9], Черешнюк О.М., Зінько Д.І. [10] та інших.

Багато вчених присвячують свої дослідження висвітленню особливостей організації аудиту грошових коштів, а також розробці нових положень. Так, Бунда О.М., Єлісеєва С.Ю. вважають, що застосування інформаційної концепції аудиту грошових коштів та системи моделювання аудиту грошових коштів на підприємстві дозволить значно підвищити ефективність проведення аудиторських перевірок, що безпосередньо вплине на фінансово-господарську діяльність підприємства [3]. Натомість Корінько М. Д. зазначив, що використання у практичній діяльності узагальнених напрямів організації та методики аудиторського контролю грошових коштів надають можливість покращання формування інформації для підвищення ефективності її використання системою управління підприємницької діяльності [2].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є аналіз існуючих методичних підходів організації аудиту грошових коштів підприємства та їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Аудит грошових коштів в сучасних умовах вимагає комплексного підходу для коректного проведення процедури. На жаль, на підприємствах, як правило, приділяється не багато уваги контролю грошових коштів. Для ефективного проведення аудиту варто враховувати всі особливості його організації. Аудит грошових коштів проводиться за кількома напрямками рис.1.

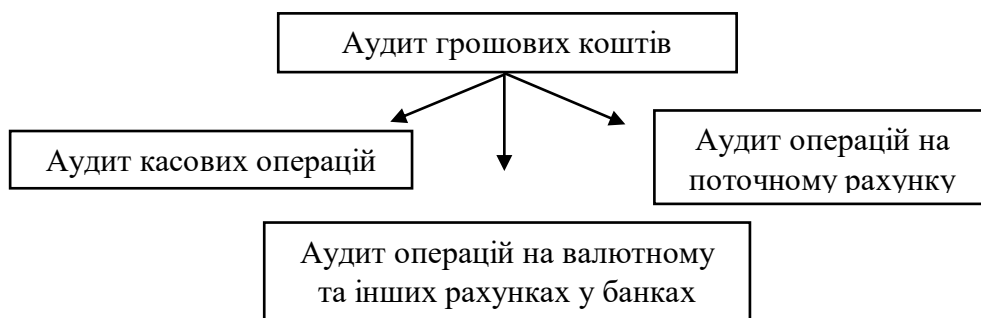

Рис. 1. Складові аудиту грошових коштів

Джерело: розроблено авторами

Так, аудит грошових коштів поділяється на три складові: аудит грошових коштів, аудит операцій на поточному рахунку та аудит операцій на валютному та інших рахунках у банках.

Для проведення ефективної перевірки аудитор визначає основні цілі та завдання аудиту:

- 1) виявлення надлишків та нестач грошових коштів у підприємстві у готівковому та безготівковому вигляді;
- 2) оцінка правильності зберігання та використання грошових коштів;
- 3) перевірка дотримання нормативно-правових актів щодо порядку ведення касових операцій;
- 4) перевірка законності та цільового витрачання грошових коштів;
- 5) оцінка стану розрахунково-платіжної дисципліни та внутрішнього контролю суб'єкта підприємницької діяльності [6].

Для перевірки грошових операцій у касі та на рахунках банків у національній та іноземній валюті аудитор спирається на документи, які містять основну інформацію. Такими документами можуть бути:

- «Положення про ведення касових операцій у національній валюті України»;
- прибуткові й видаткові касові ордери;

- журнал реєстрації прибуткових та видаткових касових ордерів;
- квитанції на внесок готівки до банку або на оплату послуг інших організацій;
- розрахунково-платіжні (платіжні) відомості на виплату заробітної плати, відпускних, матеріальної допомоги, стипендій та інших виплат;
- денні звіти та фіскальна пам'ять реєстраторів розрахункових операцій (РРО);
- бланки суворої звітності;
- акти інвентаризації готівки в касі;
- касова книга та звіти касирів;
- банківські виписки по поточних та інших рахунках;
- чекові книжки, корінці використаних чеків, анульовані чеки;
- облікові реєстри аналітичного й синтетичного обліку про рух грошових коштів у касі та банках;
- матеріали отримані від звітів внутрішнього аудиту;
- Звіт про рух грошових коштів [4].

Перед початком аудиту аудиторю потрібно зібрати первину інформацію щодо стану внутрішнього контролю на підприємстві. Для цього пропонується складання спеціального тесту на перевірку внутрішнього контролю, який дозволить аудиторю перевірити рівень контролю (табл. 1).

Цей тест дозволить зібрати поверхневу інформацію щодо стану внутрішнього контролю підприємства та побудувати подальший план аудиту. Для ефективного проведення аудиту грошових коштів, аудитор повинен чітко розуміти порядок своїх дій. Для цього складається план проведення аудиту. Один із можливих варіантів плану було розроблено авторами (табл. 2).

Тест на перевірку внутрішнього контролю

№	Назва показника	Критерії	Оцінка
1	Рівень професійної компетенції головного бухгалтера підприємства	Високий Середній Низький	
2	Наявність й функціонування служби внутрішнього аудиту або відділу внутрішнього контролю, відповідність їх цілей	Так Частково Ні	
3	Робота з аудиторськими матеріалами, внесення змін в облік, згідно з рекомендаціями аудиторів	Так Частково Ні	
4	Наявність Положення про бухгалтерську службу	Так Ні	
5	Чи існує на підприємстві служба внутрішнього контролю?	Так Ні	
6	Кому підпорядкована ця служба?	-	
7	Чи відомо керівництву про будь-які випадки шахрайства?	Так Ні	
8	Чи відповідає діяльність підприємства законам та нормативним актам України?	Так Ні	
9	Чи здійснюється підвищення кваліфікації працівників, що відповідають за здійснення грошових розрахунків?	Так Ні	
10	Чи формуються та надаються керівництву звіти служби внутрішнього контролю?	Так Ні	
11	Чи проводяться перевірки відповідності оприбуткування грошових коштів з банківського рахунку згідно з грошовими чеками?	Так Ні	
12	Чи проводиться аналіз повноти оприбуткування грошових коштів на поточних рахунках?	Так Ні	
13	Чи проводяться перевірки повноти оприбуткування грошових коштів на спеціальних рахунках (сплата податків, розрахунки з фондами соціального страхування) ?	Так Ні	
14	Чи проводиться перевірка залишків на корпоративній картці підприємства?	Так Ні	

Джерело: розроблено авторами

План проведення аудиту грошових коштів

Термін проведення	Відповідальна особа	Етап	Суть процедури	Результати
1	2	3	4	5
02.04.2021-04.04.2021	Косач В.П.	Інформаційний	Зібрання поверхневої інформації щодо підприємства шляхом проведення та аналізу тесту внутрішнього контролю	
05.04.2021-06.04.2021	Косач В.П.	Підготовчий	Ознайомлення з пакетом основних документів, а саме: наказом про облікову політику, статутом підприємства	
07.04.2021-12.04.2021	Косач В.П.	Процесний (основний)	Проведення основних процедур аудиту. Перевірка заповнення правильності первинних документів. Перевірка введення касових книг та дотримання касового ліміту. Перевірка правильності оформлення руху готівкових коштів та на рахунках в банках. Перевірка правильності відображення операцій у звітності підприємства.	
13.04.2021-13.04.2021	Косач В.П.	Підсумковий	Аналіз зібраної інформації	
14.04.2021-14.04.2021	Косач В.П.	Завершальний	Створення аудиторського висновку	

Джерело: розроблено авторами

Так, перший етап – інформаційний. На цьому етапі проводиться початкове знайомство з об'єктом проведення аудиту. Аудитору доцільно провести тест на перевірку внутрішнього контролю та проаналізувати отримані результати. З отриманих даних встановлюється наскільки уважною та відповідальною є поведінка працівників щодо операцій з

грошовими коштами, та який існує рівень внутрішнього контролю з боку керівництва. На другому етапі аудитор проводить ознайомлення з основними документами підприємства, а саме: наказ про облікову політику, статут підприємства та інші документи, які можуть бути відібрані аудитором для перевірки. Третій етап – процесний, під час якого виконується основна робота аудитора, а саме: проведення інвентаризації грошей в касі, перевірка наявності та правильності заповнення первинних документів, наявність і заповнення усіх реквізитів касової документації, правильність оформлення касових операцій із приймання і видачі грошових коштів та перевірка дотримання касового ліміту. Перевірка правильності оформлення та проведення операцій з руху грошових коштів на рахунках банків у національній та іноземній валюті. Перевірка коректності відображення операцій з руху грошових коштів у звітності підприємства. Четвертий етап є підсумковим. Під час нього аудитор здійснює аналіз всіх отриманих результатів аудиту. Дані аналізу дозволять структурувати інформацію та підготувати її для створення аудиторського висновку. На останньому етапі аудитор складає загальний висновок із зазначенням результатів проведення аудиту. Розкриває всі недоліки та зазначає рекомендації щодо вирішення проблемних ситуацій.

Таким чином, складання плану проведення аудиту грошових коштів дозволить аудитору встановити чіткі терміни виконання етапів, закріпити відповідального за кожним процесом, вказати, які саме дії повинні бути виконані на кожному етапі та зафіксувати результати для коректного складання аудиторського висновку.

Для коректного узагальнення зібраної інформації та правильного оформлення аудиторського висновку аудитору доцільно використовувати відомість, де будуть фіксуватися всі знайдені помилки. Такий вид документу допоможе не впустити жодне порушення. Для прикладу

авторами було розроблено відомість фіксації помилок під час проведення аудиту (табл.3)

Таблиця 3

**Відомість про перелік помилок під час проведення аудиту ТОВ
«Веселка»**

№	Дата документу	Номер документу	Назва документу	Відповідальний за створення документу	Сума	Сума похибки (у разі наявності)	Характер порушення
1	2	3	4	5	6	7	8
1	04.05.2019	235	Прибутковий КО	Бухгалтер Васильєва І.В.	135	-	Наявність виправлень суми

Джерело: розроблено авторами

Таким чином, такий вид документації дозволить зменшити вірогідність пропуску помилок, що в майбутньому полегшить роботу аудитора під час аналізу результатів. Графи «Назва документу» та «Дата документу» допоможе зорієнтуватись під час систематизації результатів, «Сума похибки» та «Характер порушення» допоможе згадати сутність помилки для відображення її в аудиторському звіті.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Аудит грошових коштів у сучасних умовах вимагає постійного удосконалення. По-перше, для попереднього вивчення стану внутрішнього контролю доцільно використовувати тест, де зібрані основні питання, які дозволять аудитору скласти план аудиту. По-друге, використання плану проведення аудиту грошових коштів, у якому описуються основні етапи та зазначаються результати кожної процедури, полегшує аудитору процес аналізу даних та складання аудиторського висновку. Запропоновані методичні підходи до організації аудиту дозволять підвищити якість проведення аудиту та мінімізувати можливість помилок.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі полягають у вдосконаленні процесу систематизації результатів проведення аудиту грошових коштів з метою зменшення ризиків отримання аудиторського висновку з помилками.

Література

1. Олійник С. О., Аудит операцій з грошовими коштами // Журнал науковий огляд. 2017. № 9(41). URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/viewFile/1323/1429>
2. Корінько М. Д., Аудиторський контроль грошових коштів // Бізнес та інтелектуальний капітал. 2014. № 6. URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2014/2014_6/10.pdf
3. Бунда О.М., Єлісеєва С.Ю., Організаційні та методичні аспекти аудиту грошових коштів на підприємстві // Вісник КНУТД Серія «Економічні науки». 2015. №4 (89). URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/584/1/V89_P011-019.pdf
4. Нездойминога О. Є. Особливості внутрішнього аудиту грошових коштів підприємства // Інфраструктура ринку. 2019. № 30. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/5331>
5. Здирко Н.Г. Особливості проведення аудиту грошових коштів на підприємствах АПК // Збірник наукових праць ВНАУ. 2011. №2 (53). URL: <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/1871.pdf>
6. Скорба О.А. Аудит грошових коштів // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Збірник наукових праць. 2007. № 22. URL: https://biem.sumdu.edu.ua/images/stories/docs/K_BOA/Skorba_007.pdf
7. Меліхова Т. О., Верьовкіна А. С. Удосконалення методики перевірки грошових коштів у національній валюті // Журнал «Інвестиції:

- практика та досвід». 2019. № 1. URL:
<http://www.investplan.com.ua/index.php?op=1&z=6457&i=3>
8. Гусаренко Н. Ю., Велика Д. О. Особливості аудиту грошових коштів // Матеріали студентської наукової конференції Полтавської державної аграрної академії. 2021. № 1. URL:
http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/10686/1/1%20%D1%82%D0%BE%D0%BC_%D0%A1%D1%82%D1%83%D0%B4_%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84_2021.pdf#page=141
9. Радіонова Н. Й. Концептуальний підхід до організації та методики проведення аудиту грошових коштів підприємства // Ефективна економіка. 2017. № 5. URL:
<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5750>
10. Черешнюк О.М., Зінько Д.І. Основні аспекти проведення аудиту наявності та руху грошових коштів // Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія». 2021. С. 147-150. URL:
<http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/41087>

References

1. Olijnyk S. O., Audyt operacij z ghroshovymy koshtamy // Zhurnal naukovyj oghljad. 2017. # 9(41). URL:
<https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/viewFile/1323/1429>
2. Korinjko M. D., Audytorsjkyj kontrolj ghroshovykh koshtiv // Biznes ta intelektualjnyj kapital. 2014. # 6. URL:
http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2014/2014_6/10.pdf
3. Bunda O.M., Jelisejeva S.Ju., Orghanizacijni ta metodychni aspekty audytu ghroshovykh koshtiv na pidpryjemstvi // Visnyk KNUTD Serija

- «Ekonomichni nauky». 2015. #4 (89). URL:
https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/584/1/V89_P011-019.pdf
4. Nezdojmynogha O. Je. Osoblyvosti vnutrishnjogho audytu ghroshovykh koshtiv pidpryjemstva // Infrastruktura rynku. 2019. # 30. URL:
<http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/5331>
 5. Zdyrko N.Gh. Osoblyvosti provedennja audytu ghroshovykh koshtiv na pidpryjemstvakh APK // Zbirnyk naukovykh pracj VNAU. 2011. #2 (53). URL: <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/1871.pdf>
 6. Skorba O.A. Audyt ghroshovykh koshtiv // Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoj systemy Ukrainy: Zbirnyk naukovykh pracj. 2007. # 22. URL:
https://biem.sumdu.edu.ua/images/stories/docs/K_BOA/Skorba_007.pdf
 7. Melikhova T. O., Verjovkina A. S. Udoskonalennja metodyky perevirky ghroshovykh koshtiv u nacionalnij valjuti // Zhurnal «Investyciji: praktyka ta dosvid». 2019. # 1. URL:
<http://www.investplan.com.ua/index.php?op=1&z=6457&i=3>
 8. Ghusarenko N. Ju., Velyka D. O. Osoblyvosti audytu ghroshovykh koshtiv // Materialy studentskoj naukoj konferenciji Poltavskoj derzhavnoj aghrarnoj akademiji. 2021. # 1. URL:
http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/10686/1/1%20%D1%82%D0%BE%D0%BC_%D0%A1%D1%82%D1%83%D0%B4_%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84_2021.pdf#page=141
 9. Radionova N. J. Konceptualnyj pidkhid do orghanizaciji ta metodyky provedennja audytu ghroshovykh koshtiv pidpryjemstva // Efektyvna ekonomika. 2017. # 5. URL:
<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5750>
 10. Cheresnjuk O.M., Zinjko D.I. Osnovni aspekt provedennja audytu najavnosti ta rukhu ghroshovykh koshtiv // Mizhnarodna naukovopraktychna Internet-konferencija «Oblik, opodatkuvannja i kontrolj: teorija

ta metodologhija». 2021. S. 147-150. URL:
<http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/41087>